

УДК 327.51"1992/2015"

Р. А. Мінасян

ОДКБ: НОВА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ВАРШАВСЬКОГО ДОГОВОРУ У 1992–2015 рр.?

У статті висвітлюються історія розвитку ОДКБ у 1992–2015 рр., історія її співпраці та конкурування з іншими міжнародними організаціями. ОДКБ розглядається як засіб впливу Росії на НАТО, що хоча й побудована частково за моделлю Варшавського договору, значно поступається їй через брак спільної ідеології та свою регіональну природу. ОДКБ є виключно інструментом військово-політичної інтеграції Росії на пострадянському просторі.

Ключові слова: ОДКБ, ОВД, Росія, пострадянський простір, безпека.

Проблема забезпечення безпеки держав, які виникли на уламках СРСР після закінчення холодної війни залишається вкрай актуальною до сьогодні з огляду на цілий ряд зовнішніх і внутрішніх чинників. Після втрати Росією багатьох союзників у результаті демонтажу соціалістичної системи у Центрально-Східній Європі у 1989 – 1991 рр., виникла потреба у створенні нової системи безпеки на пострадянському просторі. Росія прагнула об'єднати лояльні до себе країни в єдину безпекову організацію, яка могла б певним чином замінити Організацію Варшавського договору (ОВД) і стати певною альтернативою НАТО, яка стрімко просувалась на схід.

В сучасній російській історіографії питання ОДКБ розробляють М.Башарат'ян [1], Д. Файзуллаєв [2]. Також цікавими є для нас статті В.Мартинюка [3] та Р. Миркадірова [4]. В комплексних працях проблематика ОДКБ найчастіше розглядається в ширшому контексті військово-політичного співробітництва на пострадянському просторі. Серед останніх вітчизняних досліджень і публікацій, в яких розглядаються проблеми діяльності ОДКБ, можна назвати праці С. Божка [5] та О. Полторакова [6, 7].

В роботах експертів і аналітиків Заходу [8,9,10,11,12] Організація Договору про колективну безпеку в основному характеризується наступним чином: ОДКБ – це правонаступниця Організації Варшавського Договору, інструмент ідеологічного протистояння Заходу; створення ОДКБ – це реакція Росії на розширення НАТО та зростання впливу США на пострадянському просторі; Організація – це інструмент російського впливу на пострадянському просторі; воєнно-політичний союз країн СНД неефективний, тому що всередині його безліч протиріч.

Завданнями цієї статті є розкриття ключових моментів становлення Організації договору колективної безпеки та з'ясування питання чи стала ОДКБ новою формою Організації Варшавського договору.

Після розпаду Радянського Союзу нові незалежні держави здебільшого не були готові пристосуватись до нових геополітичних умов [5, с.13–14]. Крім того, у середовищі політичних еліт зберігались старі стереотипи стосовно спільності шляху розвитку цих країн.

Не зважаючи на слабе становище Росії на міжнародній арені у 1990-ті рр. та економічну кризу, вона все одно залишалась найсильнішою в регіоні у військово-політичному та економічному плані державою. Саме тому, новоутворені на території колишнього СРСР спільні організації, сильно залежали від зовнішньополітичної лінії Росії. Саме Росія стала ядром СНД – інституції, яка була створена задля безкровного розпаду СРСР [5, с.14].

У травні 1992 р. в Ташкенті був укладений Договір про колективну безпеку. У третій статті Статуту Організації договору колективної безпеки зазначалось, що метою організації є "зміцнення миру, міжнародної регіональної безпеки та стабільності, захист незалежності на колективній основі, захист територіальної цілісності держав-членів" [13].

Спочатку Ташкентський договір підписали 6 країн – колишніх членів СРСР: Росія, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Узбекистан. Після деяких роздумів щодо свого геополітичного позиціонування Ташкентську угоду в 1993 р. підписали й Азербайджан, Білорусь та Грузія [14]. Вірменія розглядає ОДКБ з головуванням РФ як фактор стримування проти Азербайджану в регіоні та як гаранта власного суверенітету [8]. Ключовим мотивом участі Білорусі в ОДКБ є неприйняття євроатлантичної інтеграції та стратегічний курс на тісний політичний союз з Росією, який з 1994 р. реалізує президент О. Лукашенко. Казахстан і Киргизстан бояться проникнення ісламських екстремістів на свою територію та формування наркотрафіка з Афганістану. Щоб не допустити цього, їм потрібна допомога Росії. І це змушує ці країни орієнтуватися на РФ.

Литва, Латвія та Естонія прагнули повернутися в орбіту західної цивілізації і одразу заявили про євроатлантичний вектор зовнішньої політики. Україна не захотіла увійти в безпекову організацію, в якій мала б домінувати Росія. Молдова, ментально і територіально близька до Румунії, також відмовилась підписувати угоду в Ташкенті. Туркменістан, цивілізаційно далекий від Росії, також не погодився стати членом Ташкентського договору. Він прагнув здобути нейтральний безпековий статус, який був прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 12 грудня 1995 р. [1, с.15].

Ташкентська угода вступила в дію 20 квітня 1994 р. але у такому складі організація проіснувала не довго. Через незадоволення позицією Росії та інших партнерів по ОДКБ Грузія, Азербайджан та Узбекистан у 1999 р. залишили лави організації. Грузія була проти втручання Росії у грузино-азбахзський та грузино-осетинський конфлікти. Азербайджан не був задоволений позицією Росії у нагірно-карабахському конфлікті.

Узбекистан не був задоволений тим, що через територію Таджикистану та Киргизстану на узбецьку територію майже безперешкодно проникли радикальні ісламські угруповання [2, с.21].

Після розгону демонстрацій в Андіжані в 2005 р. Узбекистан вирішив змінити зовнішньополітичний курс та поновити зближення з Росією та її союзниками, адже країни Заходу критикували Узбекистан за відсутність демократії. В 2006 р. Узбекистан відновив своє членство в ОДКБ. Однак, діяльність Узбекистану в організації була неповноцінною, він іноді навіть не брав участі у зустрічах глав держав та міністрів оборони. Врешті, у 2012 р. Узбекистан знову залишив ОДКБ. В офіційній заяві було сказано, що Узбекистан не влаштовують плани ОДКБ на афганському напрямку. Насправді, на нашу думку, Узбекистан побоювався зміцнення військового співробітництва в рамках ОДКБ і збільшення впливу Росії в регіоні. Також можливою причиною виходу Узбекистану стали протиріччя з Киргизстаном – іншим членом ОДКБ та після 2010 р. більш надійним союзником Росії. Крім того, в 2012 р. намітилось зближення між Узбекистаном та США [15].

ОДКБ була формально заснована в 2002 р. До неї увійшло шість республік колишнього СРСР – Вірменія, Білорусь, Казахстан, Киргизія, Росія і Таджикистан. У вересні 2003 р. Статут ОДКБ вступив у дію [9, р.175]. Причини об'єднання саме цих країн у 2010 р. роз'яснив генеральний секретар ОДКБ М. Бордюжа, який заявив що "ОДКБ виникла через те, що це було потрібно всім підписантам договору. Члени ОДКБ розуміли, що вони самостійно не зможуть забезпечити свою безпеку. Вони мали потребу у спільному вирішенні проблеми, і для цього була створена Організація договору про колективну безпеку" [16]. Фактично ОДКБ є військовою організацією Росії та її основних союзників з числа республік колишнього СРСР.

Відповідно до регіонального принципу формування системи колективної безпеки і для планування застосування коаліційних угруповань Рада колективної безпеки ОДКБ визначила три регіони колективної безпеки: Східноєвропейський, Кавказький і Центральноазійський. До них умовно прилягають морські зони – відповідно Балтійська, Чорноморська і Каспійська [5, с.15].

У грудні 2004 р. ОДКБ отримала статус спостерігача в Генеральній Асамблеї ООН. Це був важливий момент для організації, адже вона отримала загальносвітове визнання. У 2000-х рр. ОДКБ почала співпрацювати з ШОС – іншою впливовою організацією на євразійському просторі.

Однією з важливих цілей ОДКБ була співпраця з НАТО в афганському питанні [1, с.15-16]. Ще у 2007 р. вважалося, що ОДКБ і НАТО зможуть досягти успіху щодо боротьби з афганським наркотрафіком [17]. Це є особливо важливо для ОДКБ, яка має прямий кордон з Афганістаном – таджицько-афганський. Проте під час своєї місії в Афганістані НАТО не поспішало співпрацювати з ОДКБ [18], очевидно, що після формального виведення сил альянсу з Афганістану в 2014 р. терористична загроза для ОДКБ на цьому напрямку не зникла. Не змінилась ситуація і в 2015 р., коли в МЗС Росії заявили, що НАТО відмовилось від співробітництва з країнами-членами ОДКБ в Афганістані [19].

Потрібно відзначити, що всі країни-учасниці договору, крім Білорусії, співпрацюють з НАТО, що не сприяє піднесенню авторитету ОДКБ [3]. Це й зрозуміло, адже на відміну від Варшавського договору, ОДКБ за своєю військово-політичною міццю не може дозволити собі конкуренцію з НАТО. ОДКБ потрібно Росії як фактор впливу на НАТО.

Особливістю позиціонування ОДКБ є те, що з одного боку більшість членів організації співпрацюють з НАТО з окремих питань, а з іншого боку побоюється його розширення на схід, зокрема, більш стрімкого просування до НАТО Грузії, Молдови та України. Так у 2005 р., після приходу до влади в Україні прозахідних політичних сил внаслідок Помаранчевої революції, діяльність ОДКБ активізувалась. Президент РФ В.Путін вирішив мобілізувати всі проросійські та антизахідні сили пострадянського простору. У червні 2005 р. відбувся саміт президентів країн-членів ОДКБ, який визначив основні напрямки роботи організації. Обговорювались питання боротьби з тероризмом та наркотрафіком. Путін наголосив на тому, що заради досягнення цієї мети ОДКБ має ефективно співпрацювати з НАТО, ШОС та ООН. Тоді ж 2005 р. В.Путін заявив, що ОДКБ "ствердилась як організація, котра гратиме самостійну стабілізаційну роль в системі глобальної регіональної безпеки" [20]. Своєю активністю політичне керівництво Росії намагалось не допустити просування НАТО до російських кордонів, адже Україна та Грузія оголосили про прагнення євроатлантичної інтеграції, а в Киргизії у 2005 р. відбулась Тюльпанова революція, в результаті якої до влади прийшли опозиційні сили. Розширення НАТО на схід (особливо 2004 р. та 2007 р.) стало важливою складовою для перестороги країн-членів ОДКБ.

Потрібно також зазначити, що на середину 2000-х рр. в ОДКБ вже існували спільні російсько-білоруські та російсько-вірменські угруповання військ. В центральноазійське угруповання входили військові частини Казахстану, Киргизії, Росії та Таджикистану. Ще в листопаді 2004 р. генсек ОДКБ М. Бордюжа назвав кількість цього угруповання – 10 тис. осіб [20].

Цінність ОДКБ для Росії полягає в тому, що Ташкентський договір 1992 р. став РФ можливістю частково відновити втрачену велич на пострадянському просторі. І тому не існує критеріїв для вступу країни в ОДКБ, як це, наприклад, потрібно робити для НАТО. Не треба прагнути до демократії чи свободи слова, не треба боротися з корупцією, чого вимагає євроатлантична інтеграція [21]. Важливо, щоб керівництво РФ дало добро на приєднання країни до організації.

ОДКБ розглядається Росією як інструмент військово-політичної інтеграції на пострадянському просторі. Зокрема, через ОДКБ Росія намагається підпорядкувати собі миротворчу діяльність на території колишнього СРСР. Так у червні 2004 р. на саміті в Астані був прийнятий документ про розширення діяльності миротворчих сил, а 2007 р. президенти країн-членів ОДКБ підписали Угоду про миротворчу діяльність ОДКБ [21]. Фактично з 2004 р. почав діяти Колективний штаб оперативного реагування. В нього входять 55 офіцерів, половину з яких складають росіяни [10, р.86]. З 2012 р. щорічно проводяться навчання

миротворчих сил "Нерушимое братство". Миротворчі сили ОДКБ нараховують 4 тис. чоловік [22]. Останні військові навчання миротворчих сил ОДКБ пройшли у Вірменії восени 2015 р.

"Ефективність" діяльності російських миротворців можна побачити на прикладі Грузії, де вони сприяли відторгненню Абхазії та Південної Осетії, а їхня діяльність під час подій 2008 р. завершилась визнанням Росією цих територій як незалежних держав. Водночас під час трагічних подій 2010 р. в Киргизії ОДКБ не здійснила дієвих спроб для стабілізації ситуації. В цілому центральноазійські країни побоюються зміцнення ОДКБ, адже це може призвести до втручання організації у внутрішні справи окремо взятої країни [6, с.23]. Водночас Росія виступає за введення миротворчих сил в зону нагірно-карабахського конфлікту, що, неодмінно посилить позиції Москви в регіоні [4]. У 2014 р. М. Бордюжа заявив про можливість проведення ОДКБ миротворчої місії на сході України [23]. Але це є мало реальним, адже Росію в цьому питанні повинні підтримати інші члени організації, а Україна мала б надати свою згоду.

Одним із напрямків діяльності ОДКБ є співпраця з ШОС. Особливо важливою подією у цьому контексті було підписання Угоди про співробітництво в питаннях безпеки між ШОС і ОДКБ у 2007 р. Ці організації мають схожість у своїх антизахідних позиціях. На думку О. Полторакова зближення цих організацій в перспективі може призвести до створення єдиної антиамериканської євразійської системи безпеки, де ключову роль будуть відігравати Китай та Росія [7, с.48]. Також потрібно зазначити, що Росія, Казахстан, Таджикистан і Киргизія є одночасно членами і ШОС і ОДКБ. Тобто, ці дві організації мають певну спільну базу - Росія та її середньоазійські союзники. І це є важливим фактором для подальшої співпраці обох організацій.

У 2009 р. в ОДКБ було ухвалено рішення про створення Колективних сил оперативного реагування. Всі члени організації домовились виділити для цих сил власні військові контингенти. Проте, найбільший вклад зробили Росія і Казахстан, яким із 15 тис. військових належить 13 тис. Останні військові навчання оперативних сил ОДКБ пройшли в серпні 2015 р. в Росії. Також передбачалось створення об'єднаної системи ППО [5, с.15]. Це питання піднімалось і в 2015 р., але ніякого серйозного прогресу по ньому досягнуто не було. У 2009 р. бюджет ОДКБ було збільшено на 25% [11, р.3], а у 2014 р., за словами М. Бордюжи він перевищив 190 млн. рублів [24].

А. Вейнштейн зазначає, що еволюція ОДКБ у 1990-х – 2000-х рр. свідчить, що ця організація може трансформуватися в повноцінний військовий альянс – постмодерну Організацію Варшавського договору, який допоможе Росії зреалізувати свої геополітичні амбіції на пострадянському просторі [12, р. 168]. Думку про те, що Росія намагається будувати ОДКБ за аналогом Варшавського договору поділяє й керівник Центру воєнного прогнозування полковник Анатолій Циганок [25].

У 2012 р. було оголошено про створення Ради колективної безпеки при ОДКБ, в яку входять лідери держав-учасників. Ця структура є аналогом Політичного консультативного комітету, який існував в ОВД і у який входили генеральні секретарі країн-учасниць [26]. Рада колективної безпеки уповноважена керувати військами ОДКБ та приймати рішення про їх застосування. Також, за словами М. Бордюжи, заплановано розширення та реорганізація Об'єднаного штабу ОДКБ, управління військами мало б стати наднаціональним та відбуватися за принципом ОВД [20]. Начальником Об'єднаного штабу з 2015 р. є російський генерал-полковник О. Сидоров [20]. Однак, виходячи з наявної інформації потрібно зазначити, що очікуваного Московією покращення в роботі Об'єднаного штабу не відбулося. Тим паче, Об'єднаний штаб ОДКБ навряд чи можна порівняти з аналогічною структурою ОВД, яка спромоглась спільними союзними силами придушити Празьку весну 1968 р. Об'єднаний штаб ОДКБ навіть не спромігся допомогти Киргизстану під час важких подій 2010 р.

Російський генерал-полковник Л. Івашов, який був учасником підписання Ташкентського договору 1992 р. заявив у 2014 р., що створення військ в межах ОДКБ – це є серйозний крок вперед, адже таке передбачалось зробити ще у 1992 р. Водночас генерал визнав, що ОДКБ не є повноцінним військовим блоком на зразок ОВД чи НАТО, адже країни-учасниці ОДКБ мають навіть в ООН різні позиції. Саме в цьому він вбачає низьку ефективність організації [20].

Важливою особливістю ОДКБ є те, що країни-члени організації належать до різних цивілізацій (Вірменія, Білорусь і Росія до східнохристиянської, а Казахстан, Таджикистан і Киргизстан – до ісламської) [7, с.49] у той час як країни НАТО об'єднані спільними євроатлантичними цінностями. Майже всі країни НАТО належать до переважно західного напрямку християнства. Греція, Румунія та Болгарія представляють східну гілку християнства. Виняток складають лише Албанія і Туреччина, які є мусульманськими країнами.

Також необхідно згадати, що переважна більшість членів НАТО – це країни з дуже розвинутим рівнем демократії, вони відрізняються високим рівнем захисту прав і свобод людини і громадянина і високим рівнем життя. Країни члени ОДКБ, за висновком експертів Freedom House, належать в основному до невеликих країн і обіймають в кращому випадку середні лави в рейтингу рівня життя населення.

Також потрібно зазначити, що після 1991 р. абсолютна більшість колишніх членів ОВД поповнили НАТО – НДР злилась з ФРН, Польща, Чехія, Словаччина, Албанія, Угорщина, Румунія та Болгарія стали членами НАТО. Тобто, вісім колишніх членів Варшавського договору вступили до НАТО (включаючи НДР та Чехію і Словаччину). Також членами альянсу стали три республіки колишнього СРСР – Литва, Латвія та Естонія, які були окуповані Радянським Союзом під час Другої світової війни. Відповідно увесь їх геополітичний, людський, військовий та ресурсний потенціал зміцнив НАТО, а не новий військовий блок, організований Московією.

Отже, оцінюючи розвиток ОДКБ протягом 1992 – 2015 рр. можна прийти до висновку, що ОДКБ не стала новою формою Організації Варшавського договору, хоча деякі речі від неї перейняла. По-перше, ОВД була військово-політичним блоком, яка мала на меті протистояння НАТО. ОДКБ не протистоїть НАТО. По-друге,

члени ОВД були об'єднані спільною ідеологією, а члени ОДКБ такої не мають. По-третє, ОДКБ є регіональною організацією і за своєю потугою помітно поступається ОВД. Крім того, члени ОДКБ належать до різних цивілізацій. Тобто, ОДКБ, хоч і має певні елементи Варшавського договору, не може з ним зрівнятися ні у військовому, ні в політичному сенсі.

Джерела та література

1. Башаратян М. Военно-политическая безопасность Центральной Азии и роль ОДКБ в ее обеспечении // Мировая экономика и международные отношения / РАН, Ин-т мировой экон. и международных отношений. – Москва, 2012. – №12. – С. 15-23.
2. Файзуллаев Д. А. ОДКБ формирование системы коллективной безопасности // Азия и Африка сегодня. – М., 2009. – № 7 (624). – С. 20 – 25.
3. Мартынюк В. ОДКБ заменит собой Варшавский договор? – Режим доступа: <http://www.km.ru/world/2012/09/20/vneshnyaya-politika-rossii/692759-odkb-zamenit-soboi-varshavskii-dogovor>.
4. Миркадыров Р. ОДКБ. Что это – Варшавский договор для некоторых стран СНГ? – Режим доступа: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1250671320>.
5. Божко С. О. Деякі актуальні проблеми діяльності Організації Договору колективної безпеки (ОДКБ) // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К., 2013. – Вип. 114 (ч.1). – С. 11 – 23.
6. Полтораков О. ОДКБ: у пошуках євразійської безпеки // Зовнішні справи : суспільно-політичний журнал / Міністерство закордонних справ України. – Київ, 2011. – № 1. – С. 22-25.
7. Полтораков О. ОДКБ: євразійська безпекова альтернатива // Зовнішні справи : суспільно-політичний журнал / Міністерство закордонних справ України. – Київ, 2009. – № 8/9. – С. 48-49.
8. Socor V. The CSTO: Missions, Capabilities, Political Ambitions. // Eurasia Daily Monitor, 6 (25), (February 6, 2009). – Available at: [http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=34473](http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=34473).
9. Bailes A. J. K., Baranovsky V., Dunay, P. Regional security cooperation in the former Soviet area // SIPRI Yearbook 2007: Armaments, Disarmament and International Security. – New York: Oxford University Press, 2007. – P. 165 – 192.
10. Frost A. The Collective Security Treaty Organization, the Shanghai Cooperation Organization, and Russia's Strategic Goals in Central Asia. // China and Eurasia Forum Quarterly. – № 7 (4). – 2009. – P. 83 – 102.
11. Aris S. Russia's Approach to Multilateral Cooperation in the Post-Soviet Space: CSTO, EurAsEC and SCO. // Russian Analytical Digest. – № 76 (10). – (15th of April 2010). – P. 2 – 5.
12. Weinstein A. Russian Phoenix: The Collective Security Treaty Organization // The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations. – № 8. (Winter/Spring 2007). – P. 167 – 180.
13. Устав Организации Договора о коллективной безопасности. – Режим доступа: http://www.odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=124.
14. Геворкян Ю. Что такое ОДКБ и зачем она России? – Режим доступа: <http://www.aif.ru/politics/world/5984>.
15. Узбекистан вышел из ОДКБ из-за “неприятных” соседей и в угоду американцам, считают эксперты. – Режим доступа: <http://www.newsru.com/world/29jun2012/uzb.html>.
16. Юст И. ОДКБ: Мы не Варшавский договор. – Режим доступа: <http://inosmi.ru/politic/20100927/163215832.html>.
17. Казанцев А. Сотрудничество ОДКБ с Афганистаном: возможные направления и перспективы. – Режим доступа: <http://afghanistan.ru/doc/8356.html>.
18. Никитина Ю. Как ОДКБ (не) может помочь НАТО. – Режим доступа: http://www.ponarseurasia.org/ru/policy-memo/092013_Nikitina.
19. НАТО откажется от сотрудничества с ОДКБ в Афганистане. – Режим доступа: <http://www.pravda.ru/news/world/25-08-2015/1272230-nato-0/>.
20. Плугатарев И. Варшавский Договор возрождается. – Режим доступа: http://nvo.ng.ru/wars/2005-07-01/2_dogovor.html.
21. Кравченко В. ОДКБ: Возвращение к пройденному. – Режим доступа: http://gazeta.zn.ua/POLITICS/odkb_vozvrashchenie_k_proydennomu.html.
22. Лилоян Т. В Армении начинаются учения миротворческих сил ОДКБ “Нерушимое братство”. – Режим доступа: <http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/2302375>.
23. Бартерский А. Миротворческие иллюзии ОДКБ. – Режим доступа: http://www.gazeta.ru/politics/2014/08/29_a_6195925.shtml.
24. Бюджет ОДКБ на 2014 год превысит 190 млн рублей. – Режим доступа: <http://mir24.tv/news/community/8029909>.
25. Мухин В. ОДКБ сделают аналогом Организации Варшавского договора. – Режим доступа: http://www.sovinformburo.com/news/detail/?item_id=13541&type=0.
26. Улуян А. Варшавский договор - 2004. На кого похожа ОДКБ? – Режим доступа: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1100677200>.

Minasyan R. A. CSTO: A new form of Warsaw Pact in 1992 – 2015 ?

The article highlights history of development CSTO (Collective Security Treaty Organization) in the years 1992-2015, history of its cooperation and competition with other intergovernmental organizations. CSTO is considered as an expected means of Russia to influence NATO, which, though is partially built on the model of the Warsaw Pact, is much inferior to it due to the lack of common ideology and its regional nature. CSTO is an exceptional tool for the military and political integration of Russian in the post-Soviet space.

Key words: CSTO, Warsaw Pact, Russia, post-Soviet space, security.

Минасян Р. А. ОДКБ: новая форма Организации Варшавского договора в 1992 – 2015 гг.?

В статье освещаются история развития ОДКБ в 1992-2015 гг., история её сотрудничества и конкурентирования с другими международными организациями. ОДКБ рассматривается как средство влияния России на НАТО, которая хотя и построена частично по модели Варшавского договора, значительно уступает ей из-за отсутствия общей идеологии и своей региональной природы. ОДКБ является исключительным инструментом военно-политической интеграции России на постсоветском пространстве.

Ключевые слова: ОДКБ, ОВД, Россия, постсоветское пространство, безопасность.